

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor č. 13: Ekonomika a řízení

Ženy v komunální politice

Women in Municipal Politics

Autoři: Anna Pánková

Škola: Gymnázium Josefa Ressela, Olbrachtova 291, Chrudim IV,
537 01

Kraj: Pardubický kraj

Konzultant: Mgr. Lucie Zapletalová

Chrudim 28.2.2021

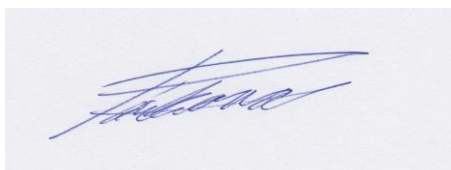
Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou práci SOČ vypracoval/a samostatně a použil/a jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu bibliografických záznamů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze soutěžní práce SOČ jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

V Chotěnicích dne 28.3.2021 Anna Pánková

Poděkování

Ráda bych poděkovala ekonomickému ústavu CERGE-EI za poskytnutí datového souboru, díky němuž byl umožněn vznik této práce. Dále bych ráda poděkovala Michalu Šoltésovi a především Lucii Zapletalové za pomocnou ruku při sepsování této práce a cenné rady i kritiku.

Anotace

Ve své práci SOČ jsem se zabývala problematikou minoritního zastoupení žen v komunální politice. V teoretické části jsem zkoumala možné důvody malého zapojení žen do politiky a význam podpory žen v aktivní účasti v politice. V praktické části jsem se zaměřila na práci s datovým souborem poskytnutým CERGE-EI za účelem zjištění odpovědí na výzkumné otázky týkající se tématu minoritního zastoupení žen v komunální politice za použití modelu OLS v aplikaci Gretl.

Klíčová slova

Ženy; politika; emancipace; municipalita

Annotation

In my SOČ work I was dealing with an issue of minority representation of women in municipal politics. In the theoretical part, I examined possible reasons for low involvement of women in politics and the importance of supporting women in active participation in politics. As for the practical part, I focused on database provided by CERGE-EI in order to find answers for research questions related to the topic of minority representation of women in municipal politics.

Keywords

Women; politics; emancipation; municipality

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Některé důvody minoritního zastoupení žen v politice	8
2.1	The Old Boys‘ Club	8
2.2	Reakce na neúspěch	9
2.3	Zavedené normy	9
3	Význam problematiky minoritního zastoupení žen v politice	11
3.1	Problematika z ekonomického hlediska.....	11
4	Historie boje za ženské volební právo na českém území.....	13
4.1	Zrod politického aktivismu v Čechách v 19. století.....	13
4.2	První pokusy o politický aktivismus	14
4.3	Přerod od aktivismu k politice	14
4.4	Božena Viková-Kunětická	15
4.5	Olga Stránská-Absolonová.....	16
4.6	Angažovanost žen v politice za první republiky	16
4.7	Poválečné období až současnost	17
5	Výzkumné otázky a hypotézy	18
5.1	Výzkumné otázky.....	18
5.2	Hypotézy	18
6	Metodika	21
7	Výsledky ověřování hypotéz.....	23
8	Souhrn výsledků.....	43
9	Závěr	44

1 ÚVOD

Od prvních feministických hnutí ženy ve svém boji za rovnoprávnost ušly dlouhou cestu. Proces emancipace byl dlouhý a ani zdaleka ještě není dokončený. Většina institucionálních překážek rovnosti pohlaví byla sice odstraněna, problém nerovnosti pohlaví jako takové ale přetrvává. Vznikla řada neziskových organizací bojujících proti nerovnosti pohlaví a nerovnost pohlaví se stala často skloňovaným politickým tématem v řadě demokratických zemí.

Problém nerovnosti pohlaví nás ovlivňuje v každodenním životě. Ať už mluvíme o postavení muže a ženy v rodině nebo např. na trhu práce. K diskriminaci žen dochází nejen při přijímání do zaměstnání, ale odráží se i v platovém ohodnocení.¹ Některá zaměstnání jsou dokonce společensky vnímány jako čistě mužská, nebo čistě ženská a zaměstnanec opačného pohlaví je spíše raritou. Tak je tomu např. i v politice.

V dnešní době je již odstraněna většina institucionálních překážek bránících ženám ve vstupu do politiky. Přesto však žen angažujících se v politickém dění je v porovnání s muži minimum. Pasivní i aktivní volební právo získaly ženy již za první republiky. Rovnoprávnost jako taková však není ani zdaleka omezena jen na institucionální změny. Přes veškeré snahy feministických aktivistek přetrvává tradiční pojetí politika-muže. Existuje tak mnohem více důvodů pro nízké zapojení žen do politického života. Ať už se jedná o mužské společenské sítě, reakci na neúspěch po prvních volbách nebo zavedené společenské normy a smysl pro plnění typicky ženských povinností.

Tato práce si klade za cíl prozkoumat překážky, kterým ženy musí čelit při vstupu do komunální politiky a získat tak více informací o společenském fenoménu problematiky nízkého zastoupení žen v politice. V teoretické části nejprve rozebírám možné překážky vstupu žen do politiky za využití již provedených studií. Dále se zajímám o historii boje za ženské volební právo na českém území. V praktické části nejprve definuji výzkumné otázky a hypotézy. Následně ověřuji správnost svých hypotéz za použití datového souboru a metod aplikované ekonomie a statistiky.

¹ The State of the Gender Pay Gap in 2021. PAYSACLE. [online] [2021] Dostupné z: <https://www.payscale.com/data/gender-pay-gap>

2 NĚKTERÉ DŮVODY MINORITNÍHO ZASTOUPENÍ ŽEN V POLITICE

Důvodů pro nízké zastoupení žen v politice může být mnoho. Počínaje zavedenými společenskými normami, až po neformální struktury v rámci organizací. V následující kapitole jsem vybrala tři z mého pohledu nejvýznamnější, které se nyní pokusím přiblížit.

2.1 The Old Boys' Club

„The Old Boys' Club“ nebo také „The Old Boys' Network“ či „The Old Boys' Society“ jsou hesla odkazující k organizaci, jejíž vedoucí pozice jsou obsazeny muži nebo ve které nejsou zaměstnankyně ženského pohlaví součástí neformálních struktur a získávají tak nevýhodu v budoucím kariérním postupu. Termín pochází z dob britských elitních chlapeckých škol, jejichž absolventi si vzájemně napomáhali k lepší pracovní pozici.

Na téma „The Old Boys' Club“ provedli Zoe Cullen a Ricardo Perez-Truglia² v roce 2019 rozsáhlou studii. Spolupracovali s velkou komerční bankou v Asii. Pro tuto organizaci je typické, že zastoupení žen na vyšších pozicích klesá: 75% nových zaměstnanců tvoří ženy, na úrovni manažerů klesá zastoupení na 61%, na úrovni ředitelů jednotlivých oddělení (tzv. C-Suite) na 25% a na pozici generálního ředitele či představenstva společnosti je 0% žen. Změřené mzdové rozdíly odpovídají datům z dalších vyspělých i rozvojových zemí. Cullenová a Perez-Truglia dokazují, že zaměstnanci mužského pohlaví jsou povýšeni rychleji po přechodu z týmu manažerky ženského pohlaví do týmu manažera mužského pohlaví: v 10 čtvrtletích po tomto přechodu na vedoucího pracovníka se muži posunuli v platových třídách o 0,53 procentuálních bodů (p-hodnota = 0,005), což je zhruba ekvivalent odměn vyšších o 13% ve srovnání se zaměstnanci mužského pohlaví, kteří přešli z vedoucí manažerky do týmu manažera. Naopak u zaměstnankyň ženského pohlaví byl pozorován stejný kariérní postup bez ohledu na to, zda přešli z týmu pod vedením ženy na tým pod vedením muže, nebo z manažerky ženského pohlaví k jiné manažerce. Výhoda kombinace muž-muž znamená až trojnásobný rozdíl v platových třídách. Tento rozdíl je významný nejen

² CULLEN, Z., PEREZ-TRUGLIA, R., The Old Boys' Club: Schmoozing and the Gender Gap. 2019. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3493478> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3493478>

statisticky, ale i ekonomicky – odstranění této výhody by snížilo rozdíl mezi platovými třídami žen a mužů o 38%.

Cullenová a Perez-Truglia ověřili, že si muži na rozdíl od žen vzájemně dopomáhají k lepší pracovní pozici. Můžeme předpokládat, že jsou stejné praktiky uplatňovány i v rámci politických stran. Zejména při sestavování pořadí na volebních lístcích.

2.2 Reakce na neúspěch

Ženy se po politickém neúspěchu vzdávají politické kariéry častěji než muži. Takový je výsledek studie Melanie Wasserman³ provedené při příležitosti komunálních voleb v Kalifornii.

Tato studie sledovala politickou kariéru více než 11 000 kandidátů v komunálních volbách v Kalifornii za použití metody regresní diskontinuity. Prohra ve volbách způsobí, že až o 50% více kandidátek ženského pohlaví než kandidátů mužského pohlaví upustí od opětovné kandidatury: kvůli prohře ve volbách je u mužů o 16 procentních bodů méně pravděpodobné, že budou znovu kandidovat v příštích čtyřech letech, u žen je pokles 25 procentních bodů.

Přesto rozdíly v reakci jednotlivých pohlaví na neúspěch ve volbách záleží také na postavení a předchozích politických zkušenostech: Wassemanová neobjevila žádné důkazy o rozdílu mezi pohlaví kandidátů na vysokých politických pozicích nebo mezi zkušenějšími kandidáty. Výsledky naznačují, že v málo informovaných prostředích mohou voliči penalizovat začínající političky, což ženy často odrazuje od opětovné kandidatury.

2.3 Zavedené normy

Studie vedená R. Chattopadhyayem⁴ zkoumala vliv kvót na ženy v politice na politický vývoj v dané oblasti i po jejich zrušení.

³ WASSERMAN, M., Gender Differences in Politician Persistence. 2018. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3370587>

⁴ CHATTOPADHYAY, R., et al. Powerful Women: Does Exposure Reduce Bias? *The Quarterly Journal of Economics*. 2009 č. 4, s. 124, 1497-1540. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40506265>

Na vedoucí pozice indického komunálního zastupitelstva byly přiřazeny náhodné genderové kvóty. Po deseti letech od zavedení kvót ženy do těchto zastupitelstev častěji kandidovaly a následně volby vyhrávaly. Naopak v těch zastupitelstvech, kde kvóty zavedeny nebyly, nedošlo k žádnému nárůstu aktivně politicky angažovaných žen.

Tento výsledek je důsledkem změny v postoji voličů vůči kandidátkám ženského pohlaví. Předchozí vystavení působení žen na vedoucích pozicích zlepšuje vnímání efektivity žen a oslabuje stereotypy o genderových rolích ve veřejné i domácí sféře.

3 VÝZNAM PROBLEMATIKY MINORITNÍHO ZASTOUPENÍ ŽEN V POLITICE

Zastoupení žen v politice není pouze gestem, které symbolizuje liberální společnost. K roku 2017 bylo v České republice 49,2% mužů a 50,8% žen⁵. Zastoupení na politických pozicích tomu ale ani zdaleka neodpovídá. Nejvyšší procentuální zastoupení mají ženy ve vládě. Přesto poměr nedosahuje ani jedné třetiny (pouze 29%). Na pomyslné druhé příčce se nachází právě municipality (v zastupitelstvech měst a obcí zasedá 28% žen).⁶ Kompletní grafické zobrazení se nachází v příloze 1. Práce politika spočívá především v rozhodování, které oblasti budou prioritou státu, municipality apod. pro příští volební období. A pokud je zastoupení žen a mužů v populaci přibližně stejné, je jen logické domnívat se, že by ženy měly mít stejnou příležitost uplatnit své vize pro směřování státu, municipality apod. Odpůrci rovných příležitostí mohou namítat, že ženám není bráněno ve vstupu do politiky a že je nedostatek žen v politice způsoben nezájmem o účast ze strany žen samotných. V Listině základních práv a svobod v oddílu II, článku 21 je skutečně zakotveno volební právo⁷ (jak aktivní, tak pasivní) každého občana bez rozdílu pohlaví apod. Existují ale odlišné důvody než pouze nezájem, proč ženy váhají se aktivně zapojit do občanského života (viz kapitola 2). Právě proto by ženy měly ze strany veřejnosti cítit vyšší podporu pro aktivní účast. Některé důvody, proč toto téma není pouze otázkou emancipace, ale všeobecné společenské spokojenosti, uvádím níže.

3.1 Problematika z ekonomického hlediska

Ekonomie je věda, která se zabývá alokací vzácných zdrojů a jejich alternativním využitím; to je nejčastější definice ekonomie.⁸ Politika, obzvláště ta komunální, má k ekonomii velmi blízko, neboť i ta se často zabývá alokací vzácných zdrojů (v tomto případě peněz).

⁵ Obyvatelstvo podle věku a rodinného stavu. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [2017] Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/61565976/1300691801.pdf/1cce4610-d412-4d04-994e-dbf5a16386e4?version=1.2>

⁶ Zastoupení žen a mužů v politice. FÓRUM 50%. [online] [2019] Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice>

⁷ Listina základních práv a svobod. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. [online] Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁸ Economics. MERRIAM-WEBSTER DICTIONARY. [online] Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/economics>

Ze studie *Women as Policy Makers: Evidence from a Randomized Policy Experiment in India* Raghaby Chattothyaye⁹ vyplývá, že muži a ženy mají rozdílné preference při investování do infrastruktury a nákupů zboží. Chattothyay porovnával dvě indické municipality před a po zavedení kvót na podíl žen v municipalitách. Výsledkem studie bylo zjištění, že když byla hlavou municipality žena, bylo investováno více do oblastí veřejného života, které byly předmětem prioritního zájmu žen; v Západním Bengálsku šlo o pitnou vodu a stav komunikací, v Rádžasthánu o pitnou vodu. V Rádžasthánu byla v popředí zájmu žen starost o dostatek pitné vody, v popředí zájmu mužů naopak stav komunikací. Když byla hlavou municipality žena, více peněz bylo investováno do zajištění pitné vody než do oprav komunikací.

Tyto výsledky jsou v rozporu s jednoduchým předpokladem Downsianovského modelu („*Za předpokladu dokonale informovaných voličů, porovnává každý volič předpokládanou užitečnost politické strany A s předpokládanou užitečností politické strany B. Rozdíl těchto předpokládaných užitečností určuje výsledný výběr politické strany.*“) ¹⁰ i Coasova teorému („*Vymezení práv je sice základním předpokladem tržních transakcí, ale konečný výsledek – maximalizující hodnotu produkce – je na původním rozdělení těchto práv nezávislý.*“) ¹¹. V ani jedné z těchto teorií by fakt, že je žena hlavou municipality, neměl ovlivnit výsledky politických rozhodnutí.

⁹ CHATTOPADHYAY, R., et al. Women as Policy Makers: Evidence from a Randomized Policy Experiment in India. *Econometrica*. 2004, č. 5, s. 1409–1443. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3598894

¹⁰ DOWNS, A. An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*. 1957, roč. 65, č. 2. s. 135–150. Dostupné z: www.jstor.org/stable/1827369

¹¹ COASE, R. H. The Problem of Social Cost, *The Journal of Law and Economics*. 1960, č. 3, s. 1-44. Dostupné z: www.jstor.org/stable/724810

4 HISTORIE BOJE ZA ŽENSKÉ VOLEBNÍ PRÁVO NA ČESKÉM ÚZEMÍ

Při svém pátrání po historii bojů za ženské volební právo na našem území jsem využívala různé publikace. Ráda bych ale vyzdvihla souhrnnou publikaci *Ženy a politika (1890–1938)* autorek Marie Bahenské, Jany Malínské a Marty Dobrotkové¹².

4.1 Zrod politického aktivismu v Čechách v 19. století

Doménou českých žen 19. století zdaleka nebyla politická scéna. Tedy alespoň za předpokladu, že politickou scénu vnímáme striktně jako účast ve volbách či členství v politických stranách a spolcích. V 19. století bylo hlavním občanským úkolem ženy se angažovat v různých dobročinných spolcích a politiku tak ovlivňovat nepřímo. Od ženské části populace byla mnohdy dobročinnost dokonce vyžadována jako jejich občanská a vlastenecká povinnost. Slovy Marie Červinkové-Riegrové je: „*Muž povolán, aby stanovil zákony řádů společenských [...], úkolem ženy jest, aby zvláště horlivě plnila zákony vyšší, než jsou lidské, aby vládla v říši milosrdenství.*“¹³ Do centra zájmu občansky uvědomělých žen se tak dostali sirotci, vdovy či chudina. Jednou z takových žen byla právě Marie Červinková-Riegrová, která přinesla do sociálních prací nová témata – předmětem jejího zájmu se staly odložené děti a instituce, které o ně měly pečovat. Mezi další podobně smýšlející aktivistky patřila i Josefa Náprstková. V domě U Halánků se již od šedesátých let 19. století pořádají různé společenské akce. Mimo jiné se zde scházeli Americký klub dam, první ženský spolek, které se věnoval především vzdělávání svých členek. Po manželově smrti se Josefa Náprstková rozhodla rozšířit aktivity klubu a pořádala kulturní pořady pro pražské služky a další ženy z nižších vrstev. Akce byla úředně schválena a nazvána Nedělní dýchánky pro dělné ženy a dívky všech odborů. Náplní se stala četba, divadlo a zpěv, přičemž byl kladen důraz na rozvoj občanského cítění a vlastenectví. Ačkoli dobročinné aktivity českých žen 19. století nevnímáme dnes jako politickou činnost, připravily půdu pro následné boje o rovná práva mužů a žen a hrály velkou roli v šíření vzdělanosti žen a dívek své doby bez ohledu na postavení.

¹² BAHENSKÁ, M., et al. *Ženy a politika: (1890-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 978-80-87782-24-8.

¹³ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, M., *Působnost ženská v lidumilství, O bídě lidské*, s. 4

4.2 První pokusy o politický aktivismus

První pokusy o politickou angažovanost v pravém slova smyslu si spojujeme se dvěma významnými ženami působícími na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Zajímavé je, že ačkoli jejich cíle byly totožné, v mnoha záležitostech se názorově rozcházely. První z nich byla Renáta Tyršová. Navzdory tomu, že pocházela z bohaté rodiny, se dokázala v konkurenčním prostředí prosadit sama bez pomoci svého otce či manžela. Stala se uznávanou výtvarnou kritičkou, publicistkou, etnografkou, učitelkou i ředitelkou školy, státní inspektorkou, lektorkou, organizátorkou a kurátorkou domácích i mezinárodních výstav, funkcionářkou řady sdružení (nejen ženských), aktivistkou v krajanských spolicích a významnou pracovnící oblastní charity. Zajímavé je, že své ženství nepovažovala za omezující. Stala se významnou autoritou a veřejně uznávanou osobou. Zatímco Teréza Nováková usilovala o politizaci ženského hnutí, Tyršová se ale politice jako takové vyhýbala – preferovala charitu. Tyršové byla dokonce nabídnuta kandidatura za stranu svobodomyšlnou. Tu ovšem odmítla s tím, že se o politiku nezajímá a vstoupit do politiky nehodlá. Naopak Teréza Nováková se velmi aktivně angažovala v letech 1904-1907 v souvislosti s bojem o (ženské) volební právo. Využívala přitom své působnosti v médiích, konkrétně časopis *Ženský svět*, který v květnu 1904 otiskl Provolání o všeobecném rovném hlasovacím právu. Tragické rodinné události však zabránily Teréze Novákové v dalším výrazném politickém angažmá. Ať už to bylo tradiční konzervativní vlastenectví Renáty Tyršové, nebo nový politický aktivismus Terézy Novákové, můžeme jednoznačně říci, že se obě ženy výraznou měrou podílely na dalším pozitivním vývoji boje o ženské volební právo. Nováková je označována za první ženu, která překonala stereotyp ženy své doby a zapojila se jako intelektuálka a feministka do aktivit, které můžeme i z dnešního pohledu nazvat politikou.

4.3 Přerod od aktivismu k politice

Počátek dvacátého století byl na českém území ve znamení sufražetek. Ty považovaly volební právo za něco, co ženě právem náleží. Teréza Nováková napsala do časopisu *Ženský svět*: „*jí dejte občanské její právo – jak si v něm povede, co podnikne na využití jeho, jest záležitost její.*“¹⁴ České stavovské sufražetky odmítaly osvícenskou „univerzalitu“ omezenou pouze na muže. Požadovaly stejná práva jako muž i pro sebe: „*Žena = člověk, a patří jí tudíž*

¹⁴ NOVÁKOVÁ, T., Volební právo žen u nás, *Ženský svět*, 1904, roč. 8, č. 4, s. 42

*všechna lidská práva stejně jako muži, který také není ničím jiným než člověkem.*¹⁵ Jejich argumentace však byla rozporuplná – argumentovaly jednak, že ženy plní stejné povinnosti jako muži, a tudíž jim náleží stejná práva, ale také, že ženy sice plní povinnosti jiné, ale rovnocenné. Rovnost tak v pojetí sufražetek neznamovala nutně stejnost funkcí, byla chápána jako rovnocennost. Sufražetky se tak domnívaly, že volební právo náleží ženám všem, ať už jde o ženu „soukromou“ (matka, hospodyňka), „veřejnou“ (učitelka) nebo ženu „soukromou i veřejnou“ (rolnice, dělnice). Novou vlnu reakcí ze strany sufražetek vyvolala volební reforma do poslanecké sněmovny rakouské říšské rady v roce 1907. Reforma rušila dosavadní kuriový systém a byla proto prezentována jako změna volebního práva na „rovné a všeobecné“. Sufražetky ale pobouřila hned ze dvou důvodů. Zaprvé to bylo, že navzdory hláсанé „všeobecnosti“ nezahrnula do elektorátu ženy. A zadruhé, že přijetím reformy dokonce ztrácely volební právo ty ženy, které ho doposud měly (bylo jich jen velmi málo na základě kurií). I díky tomu, že některé ženy volební právo před reformou 1907 měly, se ujala myšlenka, že volební právo ženám přirozeně náleží a nejedná se tedy o privilegium. Celé hnutí českých sufražetek na přelomu století se dá shrnout slovy Františky Anýžové, která pronesla na schůzi žen na pražském Žofíně v březnu roku 1906: *„Neprosíme, nežebráme, hlásíme se jen o svá práva.*“¹⁶

4.4 Božena Viková-Kunětická

Feministkou, která zaručeně předběhla svou dobu byla Božena Viková-Kunětická. Otevřeně se zabývala společensky neakceptovatelnými tématy. Kritizovala celibát učitelek a státních úřednic, dvojí morálku, s níž společnost pohlíží na muže a ženy, prosazovala volný přístup žen ke vzdělání, bourala předsudky, které zakazovaly chlapcům a dívkám se volně setkávat a zesměšňovala starou výchovu dívek. Viková-Kunětická byla nejúspěšnější dramatickou přelomu století. Její divadelní hry se těšily oblibě diváků i v Národním divadle. Za své literární dílo byla dokonce jmenována členkou České akademie věd a umění. Svou slibnou literární kariéru však do velké míry obětovala politice. V roce 1912 byla zvolena poslankyní českého zemského sněmu. Jako první žena-poslanec (termín poslankyně se v češtině objevuje až později) v Evropě mimo Skandinávii vydobyla českému emancipačnímu hnutí velký ohlas. Dokonce byla pozvána na sjezd Mezinárodní aliance pro volební právo žen v Budapešti.

¹⁵ LA PNP, Praha, fond VVPŽ, drobné rezoluce, články, projevy a fragmenty písemností týkající se akcí výboru, inv. č. 2106, přír. č. 22/76

¹⁶ LA PNP, Praha, fond VVPŽ, protokol z protestní schůze žen konané 18. 3. 1906 na Žofíně, inv. č. 1724, přír. č. 22/76, s. 4

Celou její kariéru vroubil vypjatý nacionalismus po vzoru Karla Kramáře. Nekompromisně hájila ideje české revoluce a vzývala národní a slovanskou tradici. Z jistého úhlu pohledu však nelze nesouhlasit s americkou historičkou Katherine Davidovou, které napsala, že „*bez jisté dávky nacionalistického radikalismu by české ženy svých práv nikdy tak rychle nedosáhly.*“¹⁷

4.5 Olga Stránská-Absolonová

Opomíjenou osobností české feministické scény na přelomu století je všestranně nadaná Olga Stránská-Absolonová. Stránská-Absolonová předčasně ovdověla a musela se sama starat o své dvě malé děti. Ačkoli nikdy nenavštěvovala vysokou školu, projevil se u ní novinářský talent, který dále rozvíjela působením v mnoha ženských časopisech, mimo jiné Čas nebo Ženský svět. Její názory na postavení muže a ženy dalece předčily dobu a svými články ovlivnila vnímání postavení žen na přelomu století. Byla jednou z prvních žen, které opustily původní české feministické hnutí proto, aby založily hnutí nové a politizovaly jej. V roce 1907 vstoupila do České strany pokrokové založené Tomášem Garriguem Masarykem a o rok později byla zvolena do jejího výkonného výboru. I po odchodu ze strany zůstávala aktivní ve veřejné scéně a ovlivňovala veřejné mínění tehdejší doby.

4.6 Angažovanost žen v politice za první republiky

Vznik Československa umožnil Boženě Vikové-Kunětické spolu s dalšími ženami, které zastupovaly jednotlivé frakce napříč celým politickým spektrem, vstoupit dne 14. listopadu 1918 do sněmovny. Jednalo se o Boženu Ecksteinovou a Františku Kolaříkovou za sociální demokracii, Františku Zeminovou a Louisu Landovou-Štyrchovou za české socialisty, Ludmilu Zatloukalovou-Coufalovou a Annu Chlebounovou za agrární stranu a Alici Masarykovou za Slovenský klub. V letech 1920-1939 se v poslanecké sněmovně vystřídalo celkem dvacet devět žen. V senátu jich působilo šestnáct. Nejvíce za ženskou otázku bojovaly socialistické strany, které svůj program zakládaly na zlepšení postavení žen a dětí ve společnosti v rámci svých sociálních požadavků. Postavení žen a dětí bylo také prioritou Boženy Vikové-Kunětické, nejvýznamnější bojovnicí za ženská práva za dob první republiky.

¹⁷ DAVID-FOX, K. Czech Feminists and Nationalism in the Late Habsburg Monarchy: The First in Austria. *Journal of Women's History*. 1991, roč. 3, č. 2., cit. v BAHENSKÁ, M., et al. *Ženy a politika: (1890-1938)*. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 978-80-87782-24-8, s. 90

Ženy poslankyně to ve své době neměly vůbec lehké. Udělením pasivního i aktivního volebního práva sice získaly to, o co posledního půl století bojovaly, to ale neznamená, že na ně jakožto na poslankyně bylo pohlíženo s respektem. Právě naopak. Řada mužů, a dokonce i žen té doby byla přesvědčena, že politika není doménou pro ženy a má být přenechána pouze mužům. To však ženy poslankyně nezastavilo ve snaze prosadit se. Landová Štychová prohlásila, že: „*My nechceme být ve veřejných sborech, at' zákonodárných nebo samosprávných, pouhým okrasným ornamentem. My se chceme, pánové, uplatnit jako zdatný pracovní element, který si svého místa čestně uhájí, a pevně doufáme, že po letech, až objeví se viditelné účinky naší součinnosti zejména v samosprávách obecních, bude celá československá republika hrdá na své dcery.*“¹⁸

4.7 Poválečné období až současnost

Za komunistického režimu byla emancipace prováděna tzv. shora. To znamená, že byly zcela odstraněny legislativní překážky, které stály ženám v cestě do světa politiky. Pohled společnosti na postavení žen se ale měnil pouze pozvolna a k urychlení tohoto procesu došlo až s narůstajícím vlivem západní kultury. V této době není feministický aktivismus již tak patrný jako na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Problematika nízkého zastoupení žen v politice se znovu otevřela až s otázkou zavádění kvót. Jedinou stranou, která kvóty interně zavedla, byla v České republice ČSSD. Na rozdíl např. od skandinávských států tak v ČR nemáme systémové nařízení, které by určovalo minimální nutný počet žen v zastupitelstvech apod.

Petra Rakušanová¹⁹ ve své studii s názvem *Česká politika: Ženy v labyrintu mužů?* definuje tři typy překážek žen při vstupu do politiky. Hovoří o překážkách institucionálních, jako je například volební systém nebo interní fungování jednotlivých politických stran, individuální spočívající v individuálních postojích a názorech samotných žen neochotných se politicky angažovat a společenské, kde hraje největší roli společenský diskurz na téma zastoupení žen v politice. V praktické části této práce ověřím pomocí mě dostupného datového souboru správnost hypotéz týkajících se překážek institucionálních a společenských.

¹⁸ LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, L., Národní shromáždění československé. 21. schůze. 24. ledna 1918, Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/021schuz/s021007.htm>

¹⁹ RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ženy v labyrintu mužů? Praha: *Fórum 50%*, 2006. ISBN 80-239-7438-6

5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Problematiku žen v politice zahaluje řada stereotypů. Právě na základě těchto stereotypů, které jsem se sama doslechla nebo je dokonce přímo četla na internetu, jsem vytvářela níže vypsané výzkumné otázky a hypotézy. Jak výzkumné otázky, tak hypotézy jsou zaměřené na vlastnosti žen-političek, ale i vlivy okolního prostředí na jejich kandidaturu.

5.1 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka 1: Existuje genderová výhoda při obhajování mandátu?

Výzkumná otázka 2: Liší se liberální a konzervativní strany v zastoupení žen na předních příčkách volebních lístků?

Výzkumná otázka 3: Jsou ženy umístovány na zadní pozice volebních lístků častěji než muži?

Výzkumná otázka 4: Musí ženy dosáhnout vyššího vzdělání, aby v politice mohly konkurovat mužům?

Výzkumná otázka 5: Je průměrný věk žen vstupujících do politiky vyšší než mužů?

Výzkumná otázka 6: Jsou muži na okrajových pozicích volebních lístků „vykroužkováni“ častěji než ženy?

Výzkumná otázka 7: Je pro ženy snazší být zvoleny v municipalitě s menším počtem obyvatel?

Výzkumná otázka 8: Jsou ženy po prvním neúspěchu při volbách častěji odrazeny než muži?

5.2 Hypotézy

Hypotéza 1: Muži mají genderovou výhodu při obhajování mandátu.

Při formulování této hypotézy jsem vycházela z předpokladu pravdivosti tzv. „incubency advantage“²⁰ neboli konceptu výhody obhájce. Pojem „incubency advantage“ se definuje jako výhoda získaná předešlými zkušenostmi s danou pozicí. Hraje ale při konceptu výhody obhájce roli pohlaví?

Hypotéza 2: Progresivní strany umísťují ženy na přední příčky volebních lístků častěji než strany konzervativní.

Nárůst progresivních názorů na genderovou problematiku se postupně odráží i v politice. Navzdory tomu, že i tradičně konzervativní strany (definováno níže) jsou více a více otevřené liberální genderové politice, stále si zakládají na tradičních hodnotách. Proto předpokládám, že se tato politika objeví i při sestavování pořadí na volebních lístcích. Strany, jejichž data jsem měla k dispozici, jsem rozdělila následovně: **Liberální** – ANO, ČSSD; **Konzervativní** – KDU-ČSL, KSČM, ODS. Rozdělení jsem založila na tom, které křídlo (liberální/konzervativní) v dané straně převažuje, případně na konkrétní postojích k problematice působení žen v politice. Částečně jsem se inspirovala rozdělením stran od Institutu pro politiku a společnost.²¹

Hypotéza 3: Zastoupení žen v politických stranách odpovídá jejich zastoupení na předních pozicích volebních lístků.

Lze předpokládat, že pokud některá politická strana přijímá za své členy více žen než jiné politické strany, bude procentuální zastoupení žen ve straně přímo úměrné jejich zastoupení na vyšších pozicích na volebních lístcích.

Hypotéza 4: Ženy, které vstoupí do politiky dosáhly vyššího vzdělání než jejich mužské protějšky.

Vzhledem k tomu, že je žen političek radikálně méně než mužů, je možné předpokládat, že ženy, které vstupují do politiky, musí být v průměru schopnější než muži, aby se dokázaly prosadit. Tato schopnost představuje kombinaci různých faktorů potřebných pro úspěšnou kariéru v politice. Většina těchto faktorů ale není snadno měřitelná. Proto jsem si jako jeden možný faktor k výzkumu vybrala nejvyšší dosažené vzdělání.

²⁰ MACMILLAN, I., SELDEN, L. The Incubent's Advantage. HARVARD BUSINESS REVIEW. [online] [2008] Dostupné z: <https://hbr.org/2008/10/the-incumbents-advantage>

²¹ FAQ: Jaké jsou další liberální strany v Česku? INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. [online] <https://www.politikaspolecnost.cz/faq/>

Hypotéza 5: Věk žen, které vstupují do politiky je v průměru vyšší než mužů.

Tato hypotéza vychází z předpokladu, že je pro ženu obtížné vychovávat dítě a zároveň se aktivně politicky angažovat. Proto se domnívám, že většina žen, které vstoupí do politiky, budou v průměru starší než muži, tedy již po mateřské dovolené.

Hypotéza 6: Z okrajových pozic na volebních lístcích častěji získají mandát muži.

Muži v politice se ze strany voličů těší vyšší popularitě než ženy; to je předpoklad, který se pokusím buď vyvrátit, nebo potvrdit. Kandidáta na volebním lístku totiž můžete tzv. „vykroužkovat“. Já zjistím, jestli si pozici pomocí „kroužkování“ častěji vylepší ženy, nebo muži.

Hypotéza 7: Ženy byly častěji zvoleny v municipalitách s menším počtem obyvatel.

Dle studie o mozkových mechanismech provedené Georgia State University²² ženy profitují ze sociálního kontaktu více než muži. Při kontaktu totiž vylučují více oxytocinu – hormonu, který se uvolňuje při sociálních interakcích. V obcích s menším počtem obyvatel je větší šance mít přímý kontakt s voliči. Proto se domnívám, že v municipalitách s menším počtem obyvatel byly ženy častěji zvoleny.

Hypotéza 8: Ženy mají tendenci vzdát politické snahy po neúspěchu u prvních voleb častěji než muži.

Z výše zmiňované studie Melanie Wasserman (2018) vyplývá, že je pro ženy obtížnější smířit se s prohrou a raději se nepouští do druhého pokusu v příštích volbách ze strachu z opětovného neúspěchu. Rozdíl mezi muži a ženami v tomto ohledu je téměř 50%. Tuto studii zkusím ověřit na mně dostupných datech z ČR. Na základě původní studie jsem datový výběr omezila na ty kandidáty, kteří byli v prostřední třetině volebních lístků a zároveň nedostali mandát.

²² BORLAND, J. M., et al. Sex-dependent regulation of social reward by oxytocin receptors in the ventral tegmental area. *Neuropsychopharmacology*. 2018, roč. 44, s. 785-792. Dostupné z: DOI: 10.1038/s41386-018-0262-y

6 METODIKA

Datový soubor obsahuje data vztahující se ke komunálním volbám v letech 2014 a 2018. Data mi byla poskytnuta centrem ekonomického výzkumu CERGE-EI. Data mi umožňují porovnat pohlaví, věk, vzdělání, pozici na volebních lístcích, počet obyvatel municipality a jednotlivé kandidující strany. Kompletní seznam proměnných se nachází v příloze 2.

Jako nástroj pro práci s daty jsem zvolila aplikaci Gretl. Jedná o jednoduchý nástroj, který vytváří platformu pro ekonometrickou analýzu. Je napsán v programovacím jazyce C.

Rovnice využitě při práci s daty jsem vytvářela následovně: na levou stranu jsem umístila závisle proměnnou, která byla předmětem mého zkoumání. Na pravou stranu jsem následně umístila nezávisle proměnné (s označením β a příslušným číslem), které mohly závisle proměnnou ovlivňovat. Při práci s datovým souborem jsem nejčastěji využívala regresní analýzu (metodu nejmenších čtverců). Z výsledků, které jsem získala, pro mě byly při posuzování hypotéz nejdůležitější dva údaje – koeficient a p-hodnota. Koeficient udává, jakým způsobem nezávisle proměnná ovlivňuje závisle proměnnou. Pokud je koeficient záporný, ovlivňuje nezávisle proměnná závisle proměnnou negativně. Naopak pokud je koeficient kladný, ovlivňuje nezávisle proměnná závisle proměnnou pozitivně. Podle toho, jakým způsobem je závisle proměnná ovlivněna, jsem následně rozhodla a potvrzení, či zamítnutí dané hypotézy. Další důležitou hodnotou je pro mě p-hodnota. P-hodnota udává, zda vůbec a do jaké míry byl výsledek regresivní analýzy signifikantní. Program Gretl značí signifikantní výsledky hvězdičkami, přičemž tři hvězdičky znamenají počet extrémních hodnot menších než 0,0001 (výsledek je tedy „nejvíce signifikantní“). Pokud ale výsledek signifikantní nebyl, neexistoval přímý vztah mezi nezávisle proměnnou a závisle proměnnou. Jinými slovy nebyla závisle proměnná nezávisle proměnnou ovlivněna. V takovém případě jsem hypotézu zamítla.

Pokud jsem nepracovala s regresivní analýzou, získávala jsem výsledky z dat jednoduchým omezením datového souboru a následným porovnáním (viz. tabulky níže).

U některých hypotéz jsem datový soubor omezila na dané kritérium. Pokud mě tedy zajímala pouze daná část datového souboru (např. pouze ženy), omezila jsem datový soubor, se kterým jsem pracovala na *daná proměnná=1*, pokud jsem chtěla získat data obsahující pouze tuto

proměnnou, nebo na *daná proměnná=0*, pokud jsem danou proměnnou chtěla naopak z datového souboru vyřadit. Datový soubor proto, aby odpovídal dané hypotéze.

7 VÝSLEDKY OVĚŘOVÁNÍ HYPOTÉZ

Hypotéza 1:

Hypotéza 1: Muži mají genderovou výhodu při obhajování mandátu.

Při formulování této hypotézy jsem vycházela z předpokladu pravdivosti tzv. „incubency advantage“²³. Pojem „incubency advantage“ se definuje jako výhoda získaná předešlými zkušenostmi s danou pozicí. Hraje ale při „incubency advantage“ roli pohlaví?

Rovnice 1.1

$$\text{Mandat2018} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{female} + \beta_4 \text{degree} + \beta_5 \text{degree_female} + \beta_6 \text{mandat2014} + \beta_7 \text{TopThirdOnTicket} + \beta_8 \text{female_mandat2014}$$

Model 2: OLS, za použití pozorování 1-735398 (n = 108960)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 626438

Závisle proměnná: mandat2018

Směrodatné chyby robustní vůči heteroskedasticitě, varianta HC1

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	0,00236234	0,0141225	0,1673	0,8672	
age	0,00607355	0,000554395	10,96	<0,0001	***
age_2	-8,48680e-05	5,21403e-06	-16,28	<0,0001	***
female	-0,0172436	0,00272419	-6,330	<0,0001	***
Degree	0,0226463	0,00270272	8,379	<0,0001	***
degree_female	0,00337076	0,00473086	0,7125	0,4762	
mandat2014	0,414514	0,00424005	97,76	<0,0001	***
electable_pos	0,371011	0,00406152	91,35	<0,0001	***
<u>female_mandat201</u>	<u>0,0145551</u>	<u>0,00474091</u>	<u>3,070</u>	<u>0,0021</u>	<u>***</u>

²³ MACMILLAN, I., SELDEN, L. The Incubent's Advantage. HARVARD BUSINESS REVIEW. [online] [2008] Dostupné z: <https://hbr.org/2008/10/the-incumbents-advantage>

Střední hodnota závisle proměnné	0,405626	Sm. odchylka závisle proměnné	0,491015
Součet čtverců reziduí	11844,21	Sm. chyba regrese	0,329714
Koeficient determinace	0,549128	Adjustovaný koeficient determinace	0,549095
F(8, 108951)	21989,39	P-hodnota(F)	0,000000
Logaritmus věrohodnosti	-33708,69	Akaikovo kritérium	67435,37
Schwarzovo kritérium	67521,76	Hannan-Quinnovo kritérium	67461,49

Tabulka 1: Rovnice 1.1

Rovnice 1.2 (omezeno na $\text{marginal}_{2014} = 1$)

$$\text{Mandat}_{2018} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{female} + \beta_4 \text{degree} + \beta_5 \text{degree_female} + \beta_6 \text{mandat}_{2014} + \beta_7 \text{electable_pos} + \beta_8 \text{female_mandat}_{2014}$$

Model 3: OLS, za použití pozorování 1-42277 (n = 23814)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 18463

Závisle proměnná: mandat2018

Směrodatné chyby robustní vůči heteroskedasticitě, varianta HC1

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	0,0902506	0,0443141	2,037	0,0417	**
age	0,0100434	0,00180111	5,576	<0,0001	***
age_2	-0,00014617	1,76908e-05	-8,263	<0,0001	***
	3				
female	-0,00967439	0,0105102	-0,9205	0,3573	
Degree	0,00749467	0,00690002	1,086	0,2774	
degree_female	0,00242971	0,0129280	0,1879	0,8509	
mandat2014	0,347194	0,00761121	45,62	<0,0001	***
electable_pos	0,273137	0,00696521	39,21	<0,0001	***
<u>female_mandat201</u>	<u>-0,00159591</u>	<u>0,0124461</u>	<u>-0,1282</u>	<u>0,8980</u>	

Střední hodnota závisle proměnné	0,560385	Sm. odchylka závisle proměnné	0,496351
Součet čtverců reziduí	4088,221	Sm. chyba regrese	0,414413
Koeficient determinace	0,303144	Adjustovaný koeficient determinace	0,302910
F(8, 23805)	1607,743	P-hodnota(F)	0,000000
Logaritmus věrohodnosti	-12808,52	Akaikovo kritérium	25635,04
Schwarzovo kritérium	25707,74	Hannan-Quinnovo kritérium	25658,62

Tabulka 2: Rovnice 1.2

	Koeficient
Rovnice 1.1	0,0145551***
Rovnice 1.2 (omezeno na marginal2014=1)	-0,00159591

Tabulka 3: Hypotéza 1

Hypotéza se nepotvrdila.

Předpoklad, že muži mají genderovou výhodu při obhajování mandátu se nepotvrdil. Naopak z dat vyplývá, že jsou to ženy, které z předchozího mandátu těží více, a to konkrétně o 1.46%. Pokud ale omezíme datový soubor na okrajové kandidáty (tedy ty, kteří se na volebním lístku nacházejí v prostřední části), výsledek modelu není signifikantní. Můžeme tedy tvrdit, že ženy skutečně mají vyšší výhodu z předchozího mandátu. To se ale vztahuje pouze na ty, které mají soubor určitých neměřitelných vlastností a schopností, které jim poskytují výše zmíněný koncept výhody obhájce. Za důvod pro větší výhodu z předchozího mandátu můžeme označit otevřenější přístup voličů k ženám, jejichž schopnosti si už ověřili z předchozích let, který kompenzuje počáteční nedůvěru v dostatečné plnění funkce ženou.

Hypotéza 2:

Hypotéza 2: Liberální strany umísťují ženy na přední příčky volebních lístků častěji než strany konzervativní.

Nárůst progresivních názorů na genderovou problematiku se postupně odráží i v politice. Navzdory tomu, že i tradičně konzervativní strany (definováno níže) jsou více a více otevřené liberální genderové politice, stále si zakládají na tradičních hodnotách. Proto předpokládám, že se tato politika objeví i při sestavování pořadí na volebních lístcích. Strany, jejichž data jsem měla k dispozici, jsem rozdělila následovně: **Liberální** – ANO, ČSSD; **Konzervativní** – KDU-ČSL, KSČM, ODS. Rozdělení jsem založila na tom, které křídlo (liberální/konzervativní) v dané straně převažuje, případně na konkrétní postojích k problematice působení žen v politice. Částečně jsem se inspirovala rozdělením stran od Institutu pro politiku a společnost.²⁴

Rovnice 2.1

$$\text{TopThirdOnTicket} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{female} + \beta_4 \text{degree}$$

Omezeno na ANODummy = 1

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-8566

Závisle proměnná: TopThirdOnTicket

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,502221	0,0484464	-10,37	<0,0001	***
age	0,0333156	0,00209671	15,89	<0,0001	***
age_2	-0,00034329	2,15995e-05	-15,89	<0,0001	***
	6				
<u>female</u>	<u>-0,0986895</u>	<u>0,00985322</u>	<u>-10,02</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Degree	0,226458	0,00968161	23,39	<0,0001	***

Střední hodnota závisle 0,291501 Sm. odchylka závisle 0,454480

²⁴ FAQ: Jaké jsou další liberální strany v Česku? INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. [online] <https://www.politikaspolecnost.cz/faq/>

proměnné		proměnné	
Součet čtverců reziduí	1594,498	Sm. chyba regrese	0,431569
Koeficient determinace	0,098706	Adjustovaný koeficient determinace	0,098285
F(4, 8561)	234,3914	P-hodnota(F)	2,7e-191
Logaritmus věrohodnosti	-4953,869	Akaikovo kritérium	9917,739
Schwarzovo kritérium	9953,017	Hannan-Quinnovo kritérium	9929,773

Tabulka 4: Rovnice 2.1

Rovnice 2.2

Omezeno na ODSdummy = 1

Model 2: OLS, za použití pozorování 1-14226

Závisle proměnná: TopThirdOnTicket

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,331271	0,0385842	-8,586	<0,0001	***
age	0,0241475	0,00162727	14,84	<0,0001	***
age_2	-0,00023943	1,64666e-05	-14,54	<0,0001	***
	3				
<u>female</u>	<u>-0,0802569</u>	<u>0,00805665</u>	<u>-9,962</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Degree	0,174569	0,00746128	23,40	<0,0001	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,281878	Sm. odchylka závisle proměnné	0,449930
Součet čtverců reziduí	2710,259	Sm. chyba regrese	0,436556
Koeficient determinace	0,058830	Adjustovaný koeficient determinace	0,058565
F(4, 14221)	222,2273	P-hodnota(F)	2,5e-185
Logaritmus věrohodnosti	-8392,272	Akaikovo kritérium	16794,54
Schwarzovo kritérium	16832,36	Hannan-Quinnovo kritérium	16807,12

Rovnice 2.3**Omezeno na CSSDdummy = 1**

Model 3: OLS, za použití pozorování 1-14208

Závisle proměnná: TopThirdOnTicket

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,397648	0,0376057	-10,57	<0,0001	***
age	0,0273689	0,00155900	17,56	<0,0001	***
age_2	-0,00027305	1,54001e-05	-17,73	<0,0001	***
	9				
<u>female</u>	<u>-0,0854820</u>	<u>0,00757776</u>	<u>-11,28</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Degree	0,238242	0,00770521	30,92	<0,0001	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,280124	Sm. odchylka závisle proměnné	0,449075
Součet čtverců reziduí	2601,842	Sm. chyba regrese	0,428007
Koeficient determinace	0,091887	Adjustovaný koeficient determinace	0,091631
F(4, 14203)	359,2799	P-hodnota(F)	3,5e-295
Logaritmus věrohodnosti	-8100,630	Akaikovo kritérium	16211,26
Schwarzovo kritérium	16249,07	Hannan-Quinnovo kritérium	16223,84

Tabulka 6: Rovnice 2.3

Rovnice 2.4**Omezeno na KDUCSLdummy = 1**

Model 4: OLS, za použití pozorování 1-18456

Závisle proměnná: TopThirdOnTicket

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,373190	0,0346068	-10,78	<0,0001	***

age	0,0270160	0,00147484	18,32	<0,0001	***
age_2	-0,00027606	1,51113e-05	-18,27	<0,0001	***
	2				
<u>female</u>	<u>-0,110318</u>	<u>0,00655710</u>	<u>-16,82</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Degree	0,174753	0,00647625	26,98	<0,0001	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,271619	Sm. odchylka závisle proměnné	0,444807
Součet čtverců reziduí	3399,217	Sm. chyba regrese	0,429220
Koeficient determinace	0,069058	Adjustovaný koeficient determinace	0,068856
F(4, 18451)	342,1781	P-hodnota(F)	1,3e-284
Logaritmus věrohodnosti	-10575,59	Akaikovo kritérium	21161,18
Schwarzovo kritérium	21200,29	Hannan-Quinnovo kritérium	21174,03

Tabulka 7: Rovnice 2.4

Rovnice 2.5

Omezeno na KSCMdummy = 1

Model 5: OLS, za použití pozorování 1-15733

Závisle proměnná: TopThirdOnTicket

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,0969156	0,0409131	-2,369	0,0179	**
age	0,0217048	0,00154650	14,03	<0,0001	***
age_2	-0,00024892	1,40498e-05	-17,72	<0,0001	***
	7				
<u>female</u>	<u>-0,0722793</u>	<u>0,00717400</u>	<u>-10,08</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Degree	0,260715	0,00977273	26,68	<0,0001	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,276680	Sm. odchylka závisle proměnné	0,447371
Součet čtverců reziduí	2852,074	Sm. chyba regrese	0,425837

Koeficient determinace	0,094181	Adjustovaný koeficient determinace	0,093951
F(4, 15728)	408,8230	P-hodnota(F)	0,000000
Logaritmus věrohodnosti	-8890,429	Akaikovo kritérium	17790,86
Schwarzovo kritérium	17829,17	Hannan-Quinnovo kritérium	17803,54

Tabulka 8: Rovnice 2.5

Hypotéza se nepotvrdila.

Pomocí datového souboru jsem porovnávala šance žen na umístění v první třetině volebního lístku u jednotlivých stran. Dle očekávání je šance žen na kandidaturu na horních pozicích volebních lístků nejmenší u KDU-ČSL, tedy tradičně konzervativní strany. Jedná se o nevýhodu 11.03%. Překvapivý je výsledek hnutí ANO, strany, která se sama označuje za střed politického spektra a politicky liberální stranu. Přesto se z porovnávaných stran umístila na pomyslném druhém místě v obtížnosti uplatnění žen na předních příčkách – konkrétně 9.87%. Naopak nejmenší nevýhodu měly ženy v KSČM, a to o 7.23%. U ODS se jednalo o 8.03% menší pravděpodobnosti umístění na vyšších pozicích a u ČSSD o 8.55%.

Strana	Nevýhoda
KDU-ČSL	11.03%
ANO	9.87%
ČSSD	8.55%
ODS	8.03%
KSČM	7.23%

Tabulka 9: Hypotéza 2

Hypotéza 3:

Hypotéza 3: Zastoupení žen v politických stranách odpovídá jejich zastoupení na předních pozicích volebních lístků.

Lze předpokládat, že pokud některá politická strana přijímá za své členy více žen než jiné politické strany, bude procentuální zastoupení žen ve straně přímo úměrné jejich zastoupení na vyšších pozicích na volebních lístcích.

Strana	Žen celkem	Žen v první třetině volebních lístků	Podíl žen celkem / žen v první třetině
ANO	33.88%	22.88%	1.48
ODS	29.29%	23.32%	1.26
ČSSD	34.12%	22.75%	1.5
KDU-ČSL	36.83%	20.7%	1.78
KSČM	34.17%	22.56%	1.51

Tabulka 10: Hypotéza 3

Hypotéza se nepotvrdila.

Očekávala jsem, že strany s větším celkovým zastoupením žen umístí i více žen na přední příčky volebních lístků. Porovnaná data ale tuto hypotézu nepotvrdila. Nejvyšší procentuální zastoupení žen je v KDU-ČSL, zároveň je ale právě v této straně nejméně žen v první třetině volebního lístku. Přesným opakem je ODS, za kterou kandiduje nejméně žen, ale nejvíce se jich pak objeví na předních příčkách volebních lístků. Všeobecně ale můžeme ze statistiky vyvodit, že poměr zastoupení žen v politických stranách je menší než poměr jejich zastoupení na lepších pozicích volebních lístků. Tento fakt můžeme zdůvodnit několika tvrzeními, např. nedůvěře ve schopnosti žen od jednotlivých stran nebo nízké sebedůvěře přímo žen, které si nepřejí kandidovat na vysokých pozicích. Vysvětlení samozřejmě může existovat mnoho dalších, bohužel ale nemám datový soubor pro jejich potvrzení, či vyvrácení.

Hypotéza 4:

Hypotéza 4: Ženy, které vstoupí do politiky dosáhly vyššího vzdělání než jejich mužské protějšky.

Vzhledem k tomu, že je žen političek radikálně méně než mužů, je možné předpokládat, že ženy, které vstupují do politiky, musí být v průměru schopnější než muži, aby se dokázaly prosadit. Tato schopnost představuje kombinaci různých faktorů potřebných pro úspěšnou kariéru v politice. Většina těchto faktorů ale není snadno měřitelná. Proto jsem si jako jeden možný faktor k výzkumu vybrala nejvyšší dosažené vzdělání. V druhé rovnici zároveň porovnávám nejvyšší dosažené vzdělání žen v jednotlivých stranách.

Rovnice 4.1

$$\text{Degree} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{female}$$

Model 2: OLS, za použití pozorování 1-216513 (n = 216501)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 12

Závisle proměnná: Degree

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	0,197966	0,0106303	18,62	<0,0001	***
age	0,00527831	0,000450610	11,71	<0,0001	***
age_2	-6,97680e-05	4,57408e-06	-15,25	<0,0001	***
<u>female</u>	<u>0,0573896</u>	<u>0,00208027</u>	<u>27,59</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Střední hodnota závisle proměnné		0,298784	Sm. odchylka závisle proměnné	0,457726	
Součet čtverců reziduí		45062,46	Sm. chyba regrese	0,456228	
Koeficient determinace		0,006550	Adjustovaný koeficient determinace	0,006536	
F(3, 216497)		475,8142	P-hodnota(F)	3,4e-308	
Logaritmus věrohodnosti		-137297,5	Akaikovo kritérium	274603,0	

Schwarzovo kritérium 274644,1 Hannan-Quinnovo kritérium 274615,1

Tabulka 11: Rovnice 4.1

Rovnice 4.2

$$Female_degree = const + \beta_1age + \beta_2age^2 + \beta_2ANOdummy + \beta_3ODSdummy + \beta_4CSSDdummy + \beta_5KDU CSLdummy + \beta_6KSCMdummy$$

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-216513 (n = 216501)
 Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 12
 Závisle proměnná: female_degree

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	0,0952392	0,00739196	12,88	<0,0001	***
vek	0,00229123	0,000314131	7,294	<0,0001	***
age_2	-3,94713e-05	3,21551e-06	-12,28	<0,0001	***
<u>ANOdummy</u>	<u>0,0174379</u>	<u>0,00349576</u>	<u>4,988</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
<u>ODSdummy</u>	<u>0,0259269</u>	<u>0,00275996</u>	<u>9,394</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
<u>CSSDdummy</u>	<u>0,00610104</u>	<u>0,00277171</u>	<u>2,201</u>	<u>0,0277</u>	<u>**</u>
<u>KDU CSLdummy</u>	<u>0,0493862</u>	<u>0,00245278</u>	<u>20,13</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
<u>KSCMdummy</u>	<u>-0,0455625</u>	<u>0,00278620</u>	<u>-16,35</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Střední hodnota závisle proměnné	0,112498	Sm. odchylka závisle proměnné	0,315979		
Součet čtverců reziduí	21387,99	Sm. chyba regrese	0,314314		
Koeficient determinace	0,010548	Adjustovaný koeficient determinace	0,010516		
F(7, 216493)	329,6977	P-hodnota(F)	0,000000		
Logaritmus věrohodnosti	-56627,07	Akaikovo kritérium	113270,1		
Schwarzovo kritérium	113352,4	Hannan-Quinnovo kritérium	113294,3		

Tabulka 12: Rovnice 4.2

	Koeficient
Rovnice 4.1	0,0573896***
Rovnice 4.2 (ANOdummy)	0,0174379***
Rovnice 4.2 (ODSdummy)	0,0259269***
Rovnice 4.2 (CSSDdummy)	0,00610104**

Rovnice 4.2 (KDUČSLdummy)	0,0493862***
Rovnice 4.2 (KSČMdummy)	-0,0455625***

Tabulka 13: Hypotéza 4

Hypotéza se potvrdila.

Z datového souboru vyplývá, že žen v politice s vysokoškolským titulem je o 5.74% více než mužů. Dále jsem porovnávala vysokoškolské vzdělání žen v jednotlivých politických stranách. Nejvíce vysokoškolsky vzdělaných žen je v KDU-ČSL, a to o 4.94% více než v ostatních politických stranách. Naopak počet vysokoškolsky vzdělaných žen negativně ovlivňuje kandidatura za KSČM o 4.56%. Důvodem pro vyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných žen v KDU-ČSL a naopak nízké v KSČM by mohly být výsledky předchozích hypotéz. V KDU-ČSL je procentuální zastoupení žen sice nejvyšší, do čela volebních lístků se jich ale dostane nejméně. Pokud se tedy žena chce prosadit v KDU-ČSL, musí vyčnívat nad ostatními více než v jiných stranách.

Hypotéza 5:

Hypotéza 5: Věk žen, které vstupují do politiky je v průměru vyšší než mužů.

Tato hypotéza vychází z předpokladu, že je pro ženu obtížné vychovávat dítě a zároveň se aktivně politicky angažovat. Proto se domnívám, že většina žen, které vstoupí do politiky, budou v průměru starší než muži, tedy již po mateřské dovolené.

Model 2: OLS, za použití pozorování 1-216513 (n = 216501)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 12

Závisle proměnná: vek

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	47,0686	0,0349447	1347,	<0,0001	***
<u>female</u>	<u>-0,266372</u>	<u>0,0605307</u>	<u>-4,401</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
Střední hodnota závisle proměnné	46,97980	Sm. odchylka	závisle	13,27703	
Součet čtverců reziduí	38161117	Sm. chyba regrese		13,27647	
Koeficient determinace	0,000089	Adjustovaný koeficient	determinace	0,000085	
F(1, 216499)	19,36545	P-hodnota(F)		0,000011	
Logaritmus věrohodnosti	-867070,7	Akaikovo kritérium		1734145	
Schwarzovo kritérium	1734166	Hannan-Quinnovo kritérium		1734152	

Tabulka 14: Hypotéza 5 (a)

	Muži	Ženy
Střední hodnota	47	46,8
Odchylka	13,35	13,13

Tabulka 15: Hypotéza 5 (b)

Hypotéza se nepotvrdila.

V této hypotéze jsem předpokládala, že ženy kandidující v roce 2018 jsou starší než muži kandidující v tom samém roce. Dle výsledků porovnání střední hodnoty věku mužů a žen, jsou muži naopak nepatrně starší. Věkový rozdíl je ale téměř zanedbatelný. Střední hodnota věku obou pohlaví je cca 47 let. Výsledek si vysvětluji tak, že bez rozdílu na pohlaví, vstupují do politiky kandidáti v pokročilejším věku.

Hypotéza 6:

Hypotéza 6: Z okrajových pozic na volebních lístcích častěji získají mandát muži.

Muži v politice se ze strany voličů těší vyšší popularitě než ženy; to je předpoklad, který se pokusím buď vyvrátit, nebo potvrdit. Kandidáta na volebním lístku totiž můžete tzv. „vykroužkovat“. Já zjistím, jestli si pozici pomocí „kroužkování“ častěji vylepší ženy, nebo muži.

Rovnice 6.1 (omezeno na $\text{marginal2014} = 1$)

$$\text{mandat} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{female} + \beta_4 \text{degree}$$

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-79831 (n = 79828)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 3

Závisle proměnná: mandat

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,369709	0,0166496	-22,21	<0,0001	***
<u>female</u>	<u>-0.0457722</u>	<u>0.00319083</u>	<u>-14.34</u>	<u><0.0001</u>	<u>***</u>
age	0,0281324	0,000715245	39,33	<0,0001	***
age_2	-0,00029216	7,36336e-06	-39,68	<0,0001	***
Degree	0,0213313	0,00333904	6,388	<0,0001	***

Střední hodnota závisle proměnné	0,247156	Sm. odchylka závisle proměnné	0,431361
Součet čtverců reziduí	14529,68	Sm. chyba regrese	0,426642
Koeficient determinace	0,021808	Adjustovaný koeficient determinace	0,021759
F(4, 79823)	444,9001	P-hodnota(F)	0,000000
Logaritmus věrohodnosti	-45270,29	Akaikovo kritérium	90550,59
Schwarzovo kritérium	90597,03	Hannan-Quinnovo kritérium	90564,82

Tabulka 16: Rovnice 6.1

	Koeficient
Rovnice 6.1	-0,0457722***

Tabulka 17: Hypotéza 6

Hypotéza se potvrdila.

Z analýzy jsem zjistila, že pokud srovnáme šance muže a ženy na získání mandátu z okrajových pozic (ve většině případů musí být pro získání mandátu tzv. „vykroužkování“), budou se lišit. To, že je kandidátka žena, ovlivňuje její šance na získání mandátu negativně o 4.58%. Již nastíněným důvodem může být menší oblíbenost u voličů. Opět se ale jedná pouze o domněnku a neměřitelný faktor.

Hypotéza 7:

Hypotéza 7: Ženy byly častěji zvoleny v municipalitách s menším počtem obyvatel.

Dle studie o mozkových mechanismech provedené Georgia State University²⁵ ženy profitují ze sociálního kontaktu více než muži. Při kontaktu totiž vylučují více oxytocinu – hormonu, který se uvolňuje při sociálních interakcích. V obcích s menším počtem obyvatel je větší šance mít přímý kontakt s voliči. Proto se domnívám, že v municipalitách s menším počtem obyvatel byly ženy častěji zvoleny. V první rovnici jsem nejprve zjišťovala, zda ženy častěji kandidují v obcích s menším počtem obyvatel. Ve druhé rovnici jsem se zaměřila na to, zda je zvolení ženy ovlivněno počtem obyvatel v obci.

Rovnice 7.1

$$\text{Female_candidate} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{degree} + \beta_4 \text{pocobyv}$$

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-216513 (n = 216471)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 42

Závisle proměnná: female_candidate

	Koeficient	Směr. chyba	t-podíl	p-hodnota	
const	0,282345	0,0109657	25,75	<0,0001	***
vek	0,00171526	0,000465109	3,688	0,0002	***
age_2	-2,01520e-05	4,72262e-06	-4,267	<0,0001	***
Degree	0,0609286	0,00221611	27,49	<0,0001	***
<u>pocobyv</u>	<u>8,27323e-09</u>	<u>8,79132e-09</u>	<u>0,9411</u>	<u>0,3467</u>	
Střední hodnota závisle proměnné	0,333292	Sm. odchylka závisle proměnné	0,471391		
Součet čtverců reziduí	47922,81	Sm. chyba regrese	0,470518		
Koeficient determinace	0,003718	Adjustovaný koeficient determinace	0,003700		
F(4, 216466)	201,9748	P-hodnota(F)	3,2e-173		
Logaritmus věrohodnosti	-143954,5	Akaikovo kritérium	287919,0		
Schwarzovo kritérium	287970,5	Hannan-Quinnovo kritérium	287934,1		

Tabulka 18: Rovnice 7.1

²⁵ BORLAND, J. M., et al. Sex-dependent regulation of social reward by oxytocin receptors in the ventral tegmental area. *Neuropsychopharmacology*. 2018, roč. 44, s. 785-792. Dostupné z: DOI: 10.1038/s41386-018-0262-y

Rovnice 7.2

$$Female_mandat = const + \beta_1age + \beta_2age^2 + \beta_3degree + \beta_4pocobyv$$

Model 1: OLS, za použití pozorování 1-216513 (n = 216461)

Chybějící nebo nekompletní pozorování byla vynechána: 52

Závisle proměnná: female_mandat

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	-0,162675	0,00627343	-25,93	<0,0001	***
vek	0,0102444	0,000266086	38,50	<0,0001	***
age_2	-0,00010503	2,70180e-06	-38,88	<0,0001	***
	9				
Degree	0,0478933	0,00126781	37,78	<0,0001	***
<u>pocobyv</u>	<u>-1.10585e-</u>	<u>5.02936e-09</u>	<u>-21.99</u>	<u><0.0001</u>	<u>***</u>

07

Střední hodnota závisle proměnné	0,080028	Sm. odchylka závisle proměnné	0,271338
Součet čtverců reziduí	15683,33	Sm. chyba regrese	0,269175
Koeficient determinace	0,015896	Adjustovaný koeficient determinace	0,015878
F(4, 216456)	874,1116	P-hodnota(F)	0,000000
Logaritmus věrohodnosti	-23060,17	Akaikovo kritérium	46130,34
Schwarzovo kritérium	46181,77	Hannan-Quinnovo kritérium	46145,42

Tabulka 19: Rovnice 7.2

	Koeficient
Rovnice 7.1 (female_candidate)	8,27323e-09
Rovnice 7.2 (female_mandat)	-1,10585e-07***

Tabulka 20: Hypotéza 7

Hypotéza se potvrdila.

Nejprve jsem zjistila, že počet obyvatel v obci v analýze z rovnice číslo 1 není signifikantní, a tudíž neovlivňuje to, zda se žena rozhodne v dané obci kandidovat. Šance ženy získat mandát je ale negativně ovlivněna počtem obyvatel. Jinými slovy – čím méně obyvatel má daná municipalita, tím vyšší šanci na získání mandátu mají kandidátky ženského pohlaví. Hypotéza byla tedy potvrzena. Rozdíl ale není markantní, dovoluji si říci, že v hodnotě - 1.15207e- téměř zanedbatelný. Osobní kontakt s voliči, tedy ženám při volbách napomáhá k získání mandátu více než mužům, ale ani zdaleka není pro vítězství u voleb klíčový.

Hypotéza 8:

Hypotéza 8: Ženy mají tendenci vzdát politické snahy po neúspěchu u prvních voleb častěji než muži.

Z výše zmiňované studie Melanie Wasserman (2018) vyplývá, že je pro ženy obtížnější smířit se s prohrou a raději se nepouští do druhého pokusu v příštích volbách ze strachu z opětovného neúspěchu. Rozdíl mezi muži a ženami v tomto ohledu je téměř 50%. Tuto studii zkusím ověřit na mně dostupných datech z ČR. Na základě původní studie jsem datový výběr omezila na ty kandidáty, kteří byli v prostřední třetině volebních lístků a zároveň nezískali mandát.

Rovnice 8.1 (omezeno na $\text{mandat}_{2014}=0$ a $\text{marginal}_{2014}=1$)

$$\text{Candidate}_{2018} = \text{const} + \beta_1 \text{age} + \beta_2 \text{age}^2 + \beta_3 \text{degree} + \beta_4 \text{female}$$

Model 3: OLS, za použití pozorování 1-22877

Závisle proměnná: candidate2018

	<i>Koeficient</i>	<i>Směr. chyba</i>	<i>t-podíl</i>	<i>p-hodnota</i>	
const	0,0935985	0,0476648	1,964	0,0496	**
Degree	0,0921867	0,00732416	12,59	<0,0001	***
age	0,0158414	0,00194859	8,130	<0,0001	***
age_2	-0,00016292	1,91953e-05	-8,488	<0,0001	***

5

<u>female</u>	<u>-0,0762792</u>	<u>0,00722395</u>	<u>-10,56</u>	<u><0,0001</u>	<u>***</u>
---------------	-------------------	-------------------	---------------	-------------------	------------

Střední hodnota závisle proměnné	0,458015	Sm. odchylka závisle proměnné	0,498245
Součet čtverců reziduí	5601,308	Sm. chyba regrese	0,494872
Koeficient determinace	0,013667	Adjustovaný koeficient determinace	0,013495
F(4, 22872)	79,23162	P-hodnota(F)	7,07e-67

Logaritmus věrohodnosti	-16365,58	Akaikovo kritérium	32741,16
Schwarzovo kritérium	32781,35	Hannan-Quinnovo kritérium	32754,22

Tabulka 21: Rovnice 8.1

	Koeficient
Rovnice 8.1	-0,0762792***

Tabulka 22: Hypotéza 8

Hypotéza se potvrdila.

Datový soubor jsem nejprve omezila, pouze na okrajové kandidáty z roku 2014, kteří zároveň nezískali mandát (ve většině případů tedy nebyli „vykroužkování“). Dále jsem porovnávala, jaký vliv u těchto kandidátů má pohlaví na opětovnou kandidaturu v roce 2018. Všeobecně se tvrdí, že ženy jsou méně soutěživé a že mají tendenci se po neúspěchu vzdát. Stejný výsledek se potvrdil i mně. O 7.63% žen méně než mužů se po neúspěchu u voleb v roce 2014 rozhodlo kandidovat do voleb v roce 2018.

8 SOUHRN VÝSLEDKŮ

Cílem praktické části mé práce bylo ověření správnosti stanovených hypotéz. Část hypotéz se potvrdila, část naopak nikoliv. Obecně se dá z výsledků vyvodit, že překážky jsou ženám při vstupu do politiky kladeny do cesty z různých stran. Ať už se jedná o interní nastavení jednotlivých politických stran, ze strany voličů nebo vnitřní motivací žen samotných. Má zjištění tak korespondují s výše zmíněnou studií Petry Rakušánové²⁶ *Česká politika: Ženy v labyrintu mužů?*, která rozděluje překážky žen při vstupu do politiky na institucionální, individuální a společenské.

Překážky způsobené politickými stranami se projevují v podobě nerovnoměrného celkového zastoupení žen ve straně a zastoupení v první třetině volebních lístků. A to i přes zjištění, že v průměru více žen než mužů v komunální politice dosáhlo vysokoškolského vzdělání. Ženy se všeobecně netěší ani podpoře u voličů. Zjistila jsem například, že muži mají obecně vyšší šance být tzv. „vykroužkování“. Zároveň ale ženy, které znovu kandidují více profitují z předchozího mandátu než muži. Toto zjištění si vysvětluji tak, že si voliči již ověřili schopnosti těchto žen z předchozího funkčního období a je proto pravděpodobnější, že pro ně budou hlasovat. Posledním typem překážek, jsou překážky individuální. Já jsem konkrétně ověřila výše zmíněnou studii Melanie Wasserman²⁷ *Gender Differences in Political Persistence* na českém prostředí. Její správnost se potvrdila. České ženy v komunální politice jsou po neúspěchu u voleb odrazeny od kandidatury v příštím volebním období častěji než muži.

Celkový obrázek, který si můžeme na základě výsledků z této práce odvodit, spočívá tedy v existenci mnoha různých překážek, kterým ženy při kandidatuře a následném provádění mandátu čelí. Jedná se jak o překážky institucionální, společenské, tak individuální.

²⁶ RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ženy v labyrintu mužů? Praha: Fórum 50%, 2006. ISBN 80-239-7438-6

²⁷ WASSERMAN, M., Gender Differences in Politician Persistence. 2018. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3370587>

9 ZÁVĚR

Od prvních pokusů o získání volebního práva ušly ženy dlouhou cestu. Přesto však stále existují překážky, které cestu k politické angažovanosti činí pro ženy obtížnější. Přímo tyto překážky adresovat a snažit se o jejich odstranění je proto klíčové k dosažení kýženého cíle v podobě rovnosti pohlaví v politické sféře i mimo ni.

Některé překážky, kterým ženy čelí při vstupu do komunální politiky a během působení v ní, se mi podařilo určit v této práci. Ať už se jedná o nedůvěru voličů, dokud si žena-politička „nevydobyde“ respekt, nebo nedůvěru samotných stran při sestavování volebních lístků. Poukázání na tento problém a zvýšení povědomí společnosti o tomto společenském fenoménu je prvním krokem k jeho odstranění. Do budoucna se dále bude třeba zaměřit na detailnější rozbor jednotlivých překážek za účelem zjištění původce problému.

Výsledky této práce nesou také jisté implikace pro veřejnou politiku. Jednotlivé politické strany by se mohly zaměřit na interní fungování a zjistit, zda si při sestavování volebních lístků nepočínají diskriminačně vůči ženám-političkám. Zároveň je třeba zvýšit povědomí voličů o jejich vlivu na politickou angažovanost žen ve veřejné sféře. A v neposlední řadě by vyšší informovanost o problému neopětovné kandidatury po prvním neúspěchu mohla pomoci ženám nacházejícím se v této situaci a zvýšit jejich sebevědomí potřebné k opětovné kandidatuře.

Tato práce obohatila debatu o společenském fenoménu nízkého zastoupení žen (nejen) v komunální politice o konkrétní určení překážek, kterým musí ženy-političky čelit při vstupu do politiky a při působení v ní. Nyní zůstává na společnosti samotné, jak se k této otázce postaví a jaké kroky se rozhodne podniknout, aby tyto překážky odstranila.

Použité zdroje

BAHENSKÁ, M., et al. Ženy a politika: (1890-1938). Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 978-80-87782-24-8.

BORLAND, J. M., et al. Sex-dependent regulation of social reward by oxytocin receptors in the ventral tegmental area. *Neuropsychopharmacology*. 2018, roč. 44, s. 785-792. Dostupné z: DOI: 10.1038/s41386-018-0262-y

CHATTOPADHYAY, R., et al. Powerful Women: Does Exposure Reduce Bias? *The Quarterly Journal of Economics*. 2009 č. 4, s. 124, 1497-1540. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/40506265>

CHATTOPADHYAY, R., et al. Women as Policy Makers: Evidence from a Randomized Policy Experiment in India. *Econometrica*. 2004, č. 5, s. 1409–1443. Dostupné z: www.jstor.org/stable/3598894

COASE, R. H. The Problem of Social Cost, *The Journal of Law and Economics*. 1960, č. 3, s. 1-44. Dostupné z: www.jstor.org/stable/724810

CULLEN, Z., PEREZ-TRUGLIA, R., The Old Boys' Club: Schmoozing and the Gender Gap. 2019. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3493478> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3493478>

ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, M., Působnost ženská v lidumilství, *O bidě lidské*, s. 4

DAVID-FOX, K. Czech Feminists and Nationalism in the Late Habsburg Monarchy: The First in Austria. *Journal of Women's History*. 1991, roč. 3, č. 2., cit. v BAHENSKÁ, M., et al. Ženy a politika: (1890-1938). Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, 2014. ISBN 978-80-87782-24-8, s. 90

DOWNS, A. An Economic Theory of Political Action in a Democracy. *Journal of Political Economy*. 1957, roč. 65, č. 2. s. 135–150. Dostupné z: www.jstor.org/stable/1827369

Economics. MERRIAM-WEBSTER DICTIONARY. [online] Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/economics>

FAQ: Jaké jsou další liberální strany v Česku? INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. [online] <https://www.politikaspolecnost.cz/faq/>
Listina základních práv a svobod. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČR. [online] Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

LANDOVÁ-ŠTYCHOVÁ, L., Národní shromáždění československé. 21. schůze. 24. ledna 1918, Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/021schuz/s021007.htm>
LA PNP, Praha, fond VVPŽ, drobné rezoluce, články, projevy a fragmenty písemností týkající se akcí výboru, inv. č. 2106, přír. č. 22/76

LA PNP, Praha, fond VVPŽ, protokol z protestní schůze žen konané 18. 3. 1906 na Žofíně, inv. č. 1724, přír. č. 22/76, s. 4

MACMILLAN, I., SELDEN, L. The Incubent's Advantage. HARVARD BUSINESS REVIEW. [online] [2008] Dostupné z: <https://hbr.org/2008/10/the-incumbents-advantage>

NOVÁKOVÁ, T., Volební právo žen u nás, *Ženský svět*, 1904, roč. 8, č. 4, s. 42

Obyvatelstvo podle věku a rodinného stavu. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. [online]. [2017] Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/61565976/1300691801.pdf/1cce4610-d412-4d04-994e-dbf5a16386e4?version=1.2>

The State of the Gender Pay Gap in 2021. PAYSACLE. [online] [2021] Dostupné z: <https://www.payscale.com/data/gender-pay-gap>

RAKUŠANOVÁ, P. Česká politika: ženy v labyrintu mužů? Praha: *Fórum 50%*, 2006. ISBN 80-239-7438-6

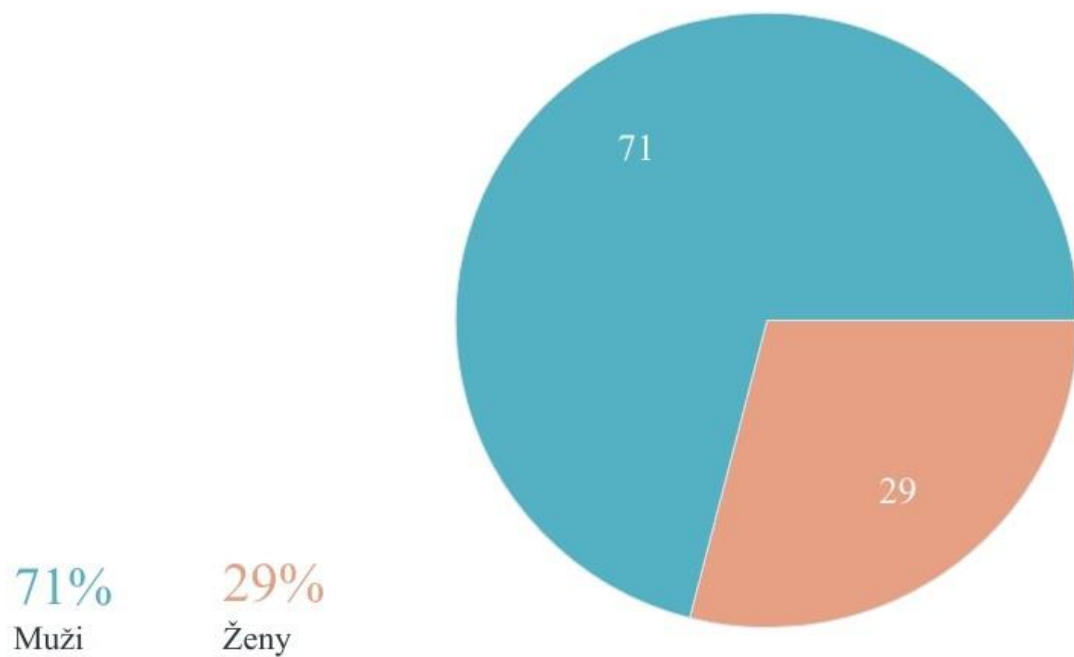
WASSERMAN, M., Gender Differences in Politician Persistence. 2018. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3370587>

Zastoupení žen a mužů v politice. FÓRUM 50%. [online] [2019] Dostupné z: <https://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice>

Seznam příloh

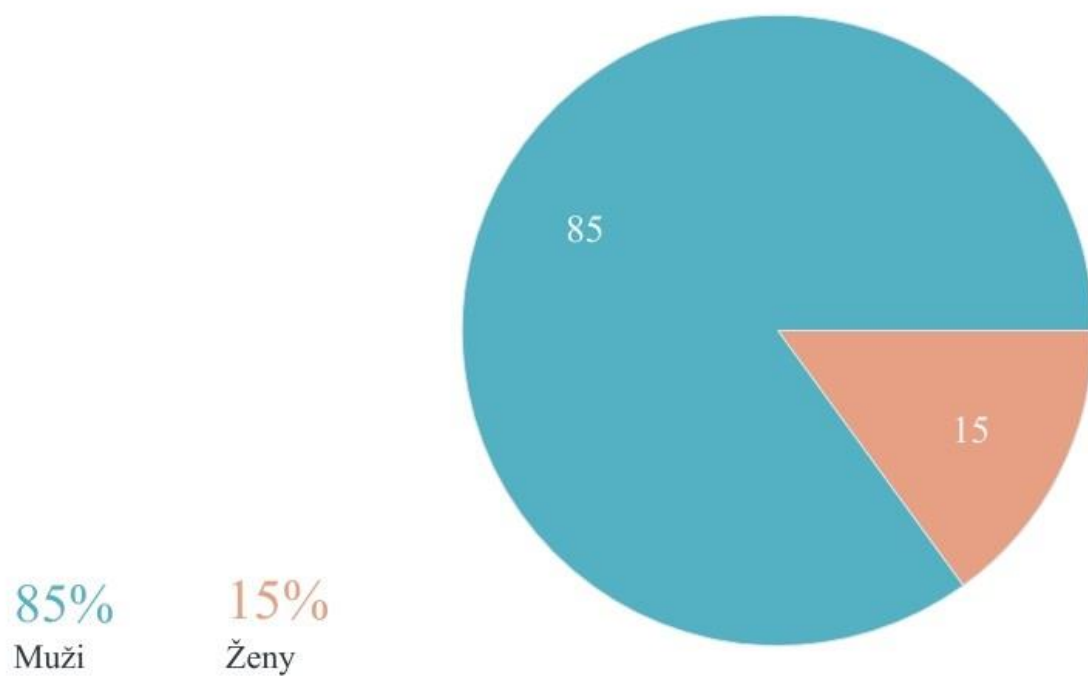
Příloha 1: Grafické znázornění poměru žen a mužů v různých správních orgánech ČR

Vláda ČR

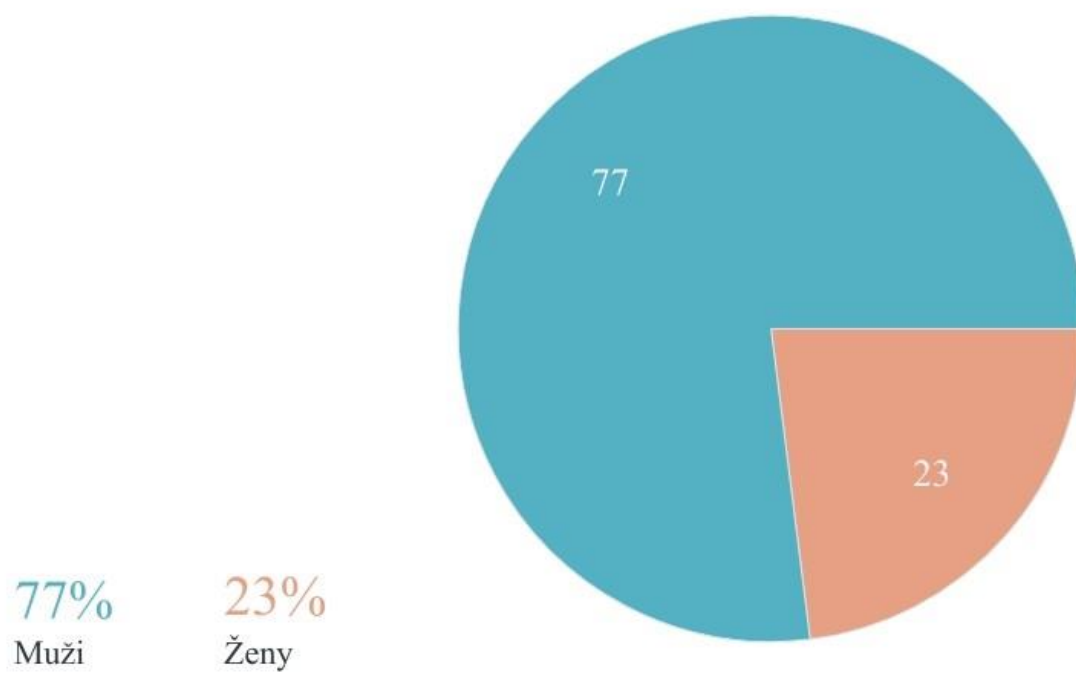
Obrázek 1: Zastoupení žen ve vládě ČR

Senát PČR

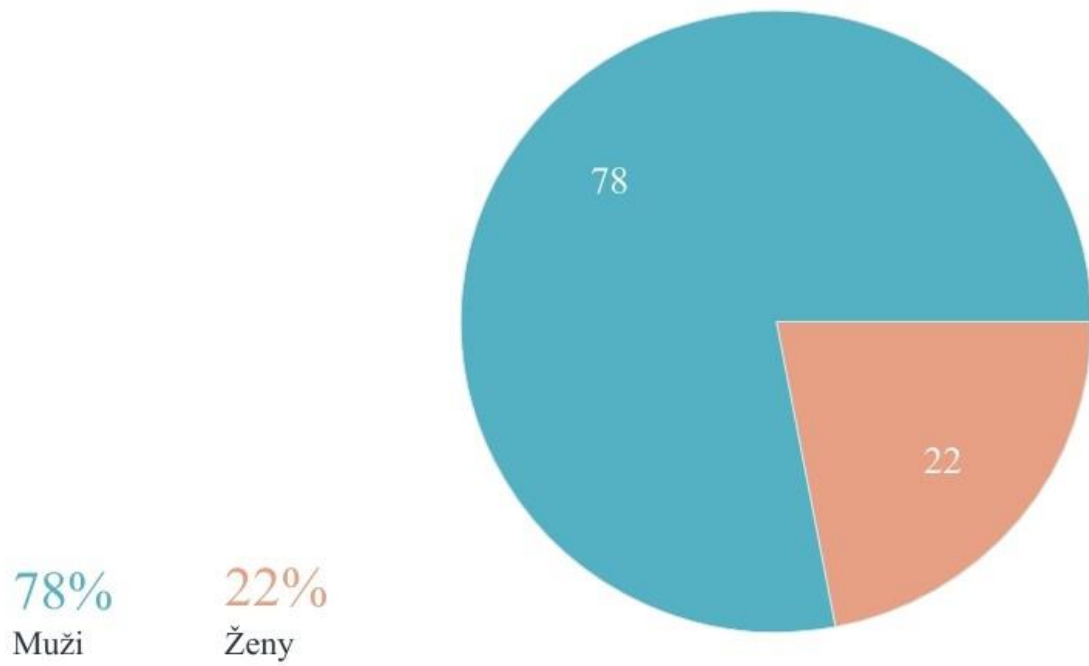
Obrázek 2: Zastoupení žen v Senátu PČR

Poslanecká sněmovna PČR

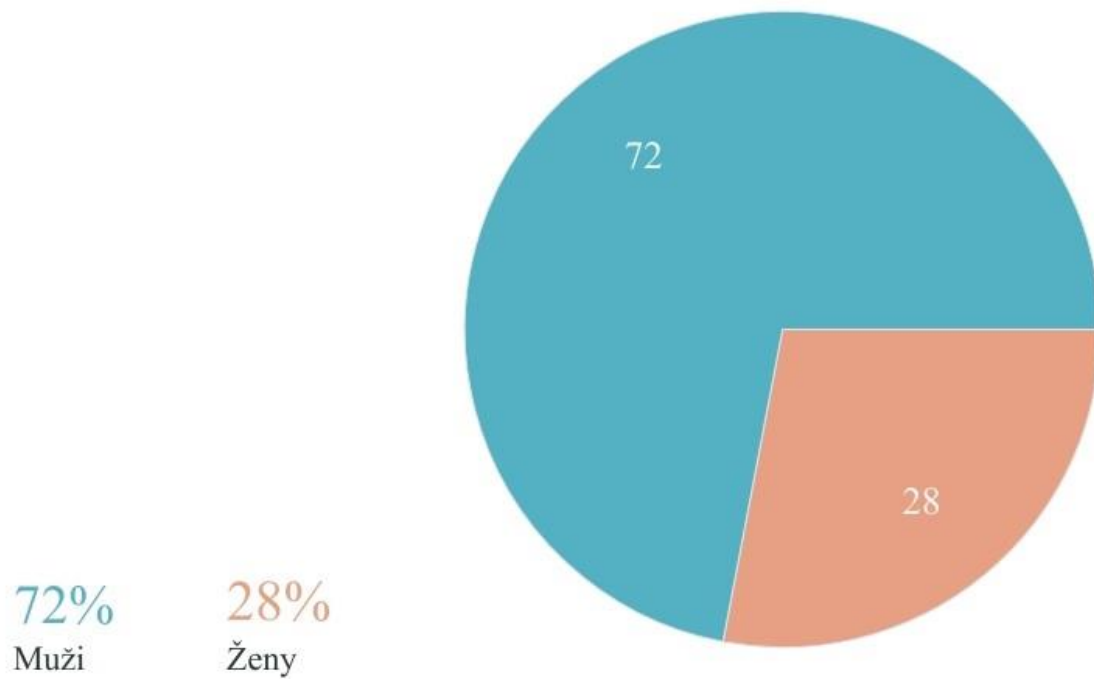
Obrázek 3: Zastoupení žen v Poslanecké sněmovně PČR

Zastupitelstva krajů

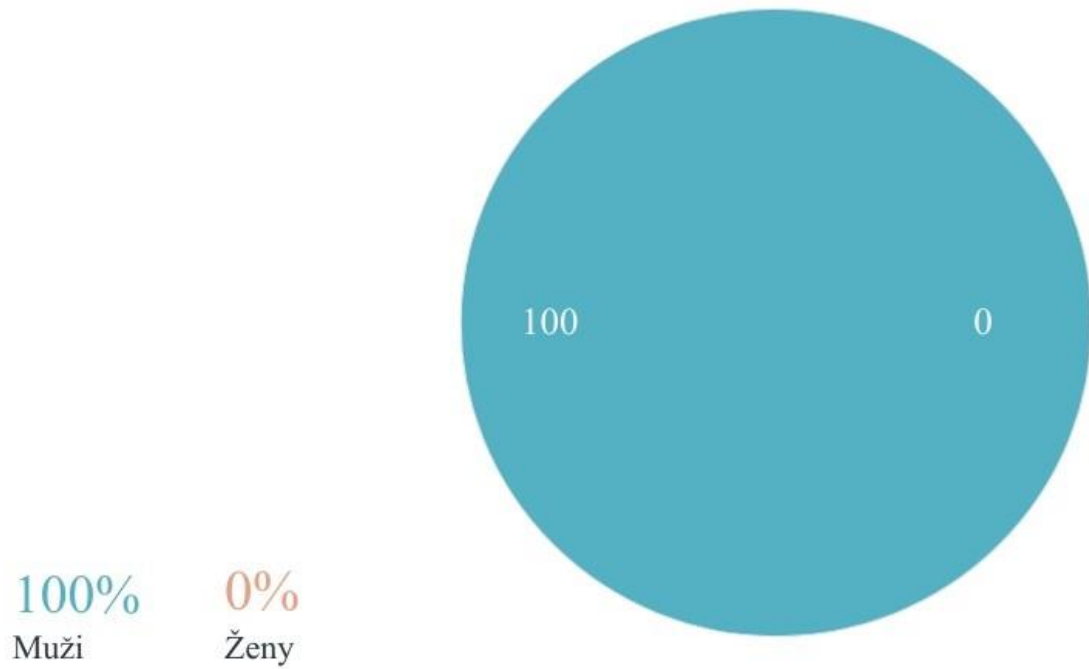
Obrázek 4: Zastoupení žen v zastupitelstvech krajů

Zastupitelstva měst a obcí

Obrázek 5: Zastoupení žen v zastupitelstvech měst a obcí

Prezidentské volby

Obrázek 6: Poměr pohlaví kandidátů v prezidentských volbách

Příloha 2: Přehled proměnných

Age	Věk kandidáta/ky
Age_2	Věk kandidáta/ky na druhou (atraktivita pro zaměstnavatele/voliče neroste s věkem jako lineární funkce, nýbrž jako funkce kvadratická)
Degree	Nejvyšší dosažené vzdělání
Female_degree	Nejvyšší dosažené vzdělání u žen
Mandat2014	Zda kandidát/ka obhájí funkci z předešlého volebního období
Female_mandat2014	Zda kandidátka obhájí funkci z předešlého období; pouze ženy
Female	Zda je kandidát/ka mužského, nebo ženského pohlaví
Pocobyv	Počet obyvatel dané municipality
ANOdummy	Zda kandidát/ka kandiduje za ANO 2011
ODSdummy	Zda kandidát/ka kandiduje za ODS
CSSDdummy	Zda kandidát/ka kandiduje za ČSSD
KDUCSLdummy	Zda kandidát/ka kandiduje za KDU-ČSL
KSCMdummy	Zda kandidát/ka kandiduje za KSČM
TopThirdOnTicket	Zda se kandidát/ka nachází v první třetině volebního lístku (téměř jistě zvolen/a)
LastThirdOnTicket	Zda se kandidát/ka nachází v poslední třetině volebního lístku (téměř jistě nezvolen/a)

MidThirdOnTicket	Zda se kandidát/ka nachází v prostřední třetině volebního lístku (výsledek do velké míry záleží na tzv. „kroužkování)
Marginal2014	Zda kandidát/ka byla v roce 2014 těsně pod hranicí zvolených kandidátů/ek
Marginal2018	Zda kandidát/ka byla v roce 2018 těsně pod hranicí zvolených kandidátů/ek
Candidate2014	Zda kandidát/ka kandidoval/a v roce 2014
Candidate2018	Zda kandidát/ka kandidoval/a v roce 2018
Mandat2018	Zda kandidát/ka získal(a) mandát v roce 2018
Female_mandat2018	Zda kandidátka získala mandát v roce 2018
Pocobyv	Počet obyvatel v dané obci

Tabulka 23: Přehled proměnných

Příloha 3: Seznam tabulek

Tabulka 1: Rovnice 1.1	24
Tabulka 2: Rovnice 1.2	25
Tabulka 3: Hypotéza 1	25
Tabulka 4: Rovnice 2.1	27
Tabulka 5: Rovnice 2.2	28
Tabulka 6: Rovnice 2.3	28
Tabulka 7: Rovnice 2.4	29
Tabulka 8: Rovnice 2.5	30
Tabulka 9: Hypotéza 2	30
Tabulka 10: Hypotéza 3	31
Tabulka 11: Rovnice 4.1	33
Tabulka 12: Rovnice 4.2	33
Tabulka 13: Hypotéza 4	34
Tabulka 14: Hypotéza 5 (a).....	35
Tabulka 15: Hypotéza 5 (b)	35
Tabulka 16: Rovnice 6.1	37
Tabulka 17: Hypotéza 6	37
Tabulka 18: Rovnice 7.1	38
Tabulka 19: Rovnice 7.2	39
Tabulka 20: Hypotéza 7	39
Tabulka 21: Rovnice 8.1	42
Tabulka 22: Hypotéza 8	42
Tabulka 23: Přehled proměnných	54

Příloha 4: Seznam obrázků

Obrázek 1: Zastoupení žen ve vládě ČR.....	47
Obrázek 2: Zastoupení žen v Senátu PČR	48
Obrázek 3: Zastoupení žen v Poslanecké sněmovně PČR.....	49
Obrázek 4: Zastoupení žen v zastupitelstvech krajů.....	50
Obrázek 5: Zastoupení žen v zastupitelstvech měst a obcí.....	51
Obrázek 6: Poměr pohlaví kandidátů v prezidentských volbách.....	52